

Олександр ТАЛДИКІН

доцент кафедри теорії держави та права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0001-8681-5523>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І БЕЗПЕКА КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСТВА

Проблематика безпеки співіснування штучного інтелекту і людини має логічну обумовленість та видається надзвичайно актуальною в умовах стрімкого перебігу технологічної революції, коли питання кіберсоціалізації розглядається як одна з невід'ємних складових мережевого суспільства.

В попередніх роботах автор вже робив спроби розгляду окремих аспектів вищезначеної проблематики в контексті розвитку влади мережі – нетократії [5], [6], [7]. Разом з тим сьогодні внаслідок розвитку нейромереж на перший план виходять питання, пов'язані з впливом штучного інтелекту на сучасне суспільство.

Властивістю штучного інтелекту є спроможність одночасно зчитувати та обробляти інформацію, приймати рішення в незнайомій ситуації на основі попереднього досвіду, використовуючи знання, які отримані в результаті навчання за аналогією людини [8]. Разом з тим відсутність єдиного підходу до інтерпретації штучного інтелекту ускладнює його регуляторну спроможність, а масове розповсюдження штучного інтелекту дає підстави стверджувати про утворення низки загроз та нових викликів внаслідок його використання.

Забезпечення контролю за розвитком та функціонуванням штучного інтелекту неможливе без його належної правової регуляції, яка, у свою чергу, також містить низку відкритих питань, серед яких вагомими постають проблеми юридичної відповідальності та правосуб'єктності штучного інтелекту. На думку М. Стефанчука, існують три основні підходи до визначення правового статусу штучного інтелекту: 1) сприйняття його виключно як об'єкта цивільного права; 2) сприйняття його виключно як суб'єкта цивільних правовідносин, носія суб'єктивних прав і обов'язків, який здатний діяти самостійно, усвідомлювати й оцінювати значення своїх дій і дій інших осіб; 3) диференційоване визначення його місця у структурі цивільних правовідносин, коли він може бути як суб'єктом цивільних відносин, так і об'єктом [4, с. 411–412]. М. Великанова вважає доречною також розробку норм, які б передбачали можливість відшкодування шкоди, заподіяної використанням штучного інтелекту [2, с. 196].

На думку О. Бусол, існування реальних та потенційних небезпек, пов'язаних зі стрімким впровадженням штучного інтелекту в звичайне життя людини, ускладнюється не проблемою у створенні ефективних систем штучного інтелекту, адже таких розробок у світі вже достатньо, а відсутністю нових підходів до створення системи контролю, причому насамперед етичного характеру [1, с. 127].

В. Гайдук зазначає, що потенційними ризиками використання штучного інтелекту є наступні: здатність допустити помилку, що призведе до прийняття неправильних рішень; порушення приватності; роботизація, внаслідок якої може утворитись безробіття та інші соціальні проблеми; утворення залежності від технологій; виникнення випадків шахрайства, кібератак та використання зловмисниками; ризики, пов'язані з використанням в військовій сфері, передусім ігнорування людського фактора [3, с. 124].

В таких умовах кіберсоціалізація набуває необхідності існування в широкому спектрі її інтерпретації. В найбільш загальному розумінні кіберсоціалізація постає як процес отримання навичок користування Інтернетом, спроможність за допомогою різних програм до комунікації в мережі, а також віртуальна соціалізація особистості. За умов розвитку в нетократичному суспільстві кіберсоціалізація повинна передбачати та враховувати безпекову складову співіснування Homo Cyberus з продуктом його розвитку – штучним інтелектом.

На наш погляд, питання штучного інтелекту та пов'язаної з ним безпеки кіберсоціалізації в контексті розвитку мережевого суспільства деталізується в площині наступних напрямів:

- утворення в процесі використання штучного інтелекту загроз порушення

основних прав людини;

- здатність людини контролювати розвиток штучного інтелекту;
- проблема «самовтручання» – неконтрольованого розвитку та поширення впливу штучного інтелекту;
- етична складова, насамперед питання дотримання штучним інтелектом принципу аксіологічного антропоцентризму;
- питання авторських прав та доброчесності;
- питання приватності людини;
- надійність отриманої інформації та проблема довіри штучному інтелекту;
- відсутність дезінформації;
- здатність прогнозувати наслідки використання штучного інтелекту;
- правосуб'єктність штучного інтелекту;
- можливість нормативно-правового регулювання розвитку та використання штучного інтелекту;
- спроможність та необхідність створення табу-сфер з урахуванням тих аспектів особистого людського життя та певних видів суспільних відносин, де використання штучного інтелекту вимагає обмежень або взагалі вбачається доречним заборонити його («проблема межі та свободи розвитку»).

Таким чином, проблема кіберсоціалізації в умовах мережевого суспільства сьогодні вимагає необхідності вирішення низки етичних, правових та технологічних питань, пов'язаних зі специфікою розповсюдження штучного інтелекту майже в усіх сферах людського життя.

1. Бусол О. Ю. Потенційна небезпека штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2015. № 2 (14). С. 121–128.
2. Великанова М. М. Штучний інтелект: правові проблеми та ризики. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2020. Vol. 27. № 4. Р. 185–198.
3. Гайдук В. Небезпека штучного інтелекту та алгоритмів. Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання : матеріали VI Міжнар. студ. наук.-техн. конф. (м. Тернопіль, 27-28 квіт. 2023 р.). Тернопіль : ТНТУ, 2023. С. 124–125.
4. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення: монографія. Київ : Артєк, 2020. 479 с.
5. Талдикін О. В. Кібервійна в контексті загрози інформаційному суверенітету держави. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Ч. II. С. 328–330.
7. Талдикін О. В. Нетократія в інформаційному суспільстві: спроба класифікації в контексті теорії влади. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 135–142.
8. Талдикін О. В. Нетократія як черговий фактор кризи інституту національної держави: передумови виникнення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 136–149.
9. Шевченко А.І. Світові тенденції й практичні досягнення у проблемі штучного інтелекту. Стан та перспективи розвитку інформатики в Україні : монографія. Київ : Наукова думка, 2010. 1006 с. С. 561–572.